Konstitutionsutskottets betänkande

1978/79: 1

med anledning av justitieombudsmännens redovisning av sin verksamhet till 1978/79 års riksdag jämte motion

Det ankommer på konstitutionsutskottet att granska justitieombudsmännens verksamhet. Till utskottet har för detta ändamål hänvisats ombudsmännens ämbetsberättelse för tiden den 1 juli 1977—den 30 juni 1978 (Redog. 1978/79: 1). Med anledning av justitieombudsmännens redogörelse för sin verksamhet har väckts motionen 1978/79: 25. Utskottet behandlar i förevarande sammanhang yrkandet 1 i motionen och kommer i ett senare sammanhang att ta upp motionsyrkandet 2.

Från ombudsmannaexpeditionen har utskottet mottagit diarier, inspektionsprotokoll och registratur m. m. avseende den tid redovisningen omfattar. Justitieombudsmännen har företrätt inför utskottet och lämnat vissa allmänna upplysningar och synpunkter. Till utskottet har inkommit ett antal skrivelser angående ombudsmännens verksamhet.

Den nu avgivna ämbetsberättelsen inleds på sedvanligt sätt med en skrivelse till riksdagen, vari bl. a. lämnas vissa statistiska uppgifter angående verksamheten. Antalet inkomna klagoärenden under tiden den 1 juli 1977—den 30 juni 1978 uppgick till omkring 3 000, vilket är något högre än under närmast tidigare redovisningsperiod. Sammanlagt avgjordes närmare 3 500 ärenden under den tid ämbetsberättelsen avser. Balanserade ärenden per den 30 juni 1978 uppgick till 650. Åtgärd för disciplinär bestraffning har vidtagits i tre fall. Den möjlighet JO-institutionen ger att överlämna klagomål till annan myndighet för prövning och avgörande har utnyttjats i 66 ärenden.

Ämbetsberättelsen innehåller redogörelser för ärenden av större allmänt intresse. Dessutom redovisas vilka remissyttranden m. m. som ombudsmännen avgett. Ett avsnitt av ämbetsberättelsen innehåller en redogörelse för inspektionsverksamheten. I berättelsen lämnas en redogörelse för ombudsmannainstitutioner m. m. i vissa främmande länder.

Motionsyrkandet m. m.

I motionen 1978/79: 25 av Lars Werner m. fl. (vpk) hemställs (yrk. 1) att riksdagen lägger justitieombudsmännens ämbetsberättelse till handlingarna med gillande av de uttalanden som gjorts i motionen rörande JO:s handläggning av vissa ärenden och JO:s verksamhet i allmänhet.

I motionen behandlas bl. a. några konkreta fall där vederbörande justitieombudsmans handläggning enligt motionärerna visar uppenbara brister. Beträffande det närmare innehållet i motionen hänvisas till den tryckta texten.

Även förra året förelåg en vpk-motion med anledning av justitieombudsmännens redovisning av sin verksamhet, vari anfördes anmärkningar mot JO:s handläggning av vissa konkreta ärenden. Utskottet hänvisade därvid bl. a. till vissa uttalanden i den utredning om JO-ämbetet som ligger till grund för ämbetets nuvarande organisation m. m. (KU 1975/76: 22) om konstitutionsutskottets granskning av ombudsmännens verksamhet och frågan om besvär över ombudsmännens beslut. I sistnämnda hänseende anförde utredningen följande (se SOU 1975: 23 s. 138):

Det är enligt utredningens mening angeläget att klargöra att man inte kan besvära sig över ombudsmännens beslut och att hänvändelser till KU inte kan av detta behandlas på samma sätt som besvärsärenden. Utskottet saknar sålunda resurser för att ingå på en saklig prövning av de ärenden som ombudsmännen avgjort. En detaljerad rättslig prövning från utskottets sida av enskilda ärenden, utmynnande i uttalanden om huruvida en enskild myndighet eller tjänsteman begått fel i tjänsten eller ej, skulle gå vida utöver den funktion som utskottet har enligt riksdagsordningen, nämligen att granska ombudsmännens verksamhet främst för att utröna om något förhållande föreligger som ger anledning till antagande att ombudsman ej längre åtnjuter riksdagens förtroende.

Utredningen vill därför återigen betona att ombudsmännens uttalanden inte är några bindande föreskrifter eller disciplinära sanktioner utan åsiktsyttringar, som skall tjäna myndigheterna till vägledning på grund av tyngden i den sakliga argumentationen. De bör därför inte kunna överklagas, vare sig till KU eller till någon annan instans. Likaså bör ett beslut av JO att ej uppta ett klagomål till utredning eller att ej utdela någon kritik uppfattas som sista ordet från ett extraordinärt organ, varför det ej bör kunna överprövas av annan.

Utskottet konstaterade att utredningens uttalanden på denna punkt lämnades utan erinran av riksdagen i samband med 1975 års JO-reform. Med hänvisning till dessa uttalanden avstyrkte utskottet bifall till motionen 1977/78: 17 (vpk) såvitt gällde frågan om JO:s handläggning av de i motionen särskilt angivna ärendena. Ej heller kunde utskottet ansluta sig till vad som anförts i motionen om JO:s verksamhet i allmänhet. I enlighet med utskottets hemställan avslog riksdagen motionen.

Utskottet

Med hänvisning till sina uttalanden förra året avstyrker utskottet motionen 25, såvitt nu är i fråga. Den av utskottet företagna granskningen av justitieombudsmännens verksamhet har ej gett anledning till något särskilt uttalande från utskottets sida.

Utskottet hemställer

att riksdagen med avslag på motionen 1978/79: 25 yrkandet 1 lägger justitieombudsmännens ämbetsberättelse — redogörelsen 1978/79: 1 — till handlingarna med gillande av vad utskottet anfört.

Stockholm den 7 november 1978

På konstitutionsutskottets vägnar
KARL BOO

Närvarande: Karl Boo (c), Hilding Johansson (s), Anders Björck (m), Holger Mossberg (s), Bertil Fiskesjö (c), Torkel Lindahl (fp), Olle Svensson (s), Sven-Erik Nordin (c), Ove Karlsson (s), Lars Schött (m), Hans Gustafsson (s), Bengt Kindbom (c), Yngve Nyquist (s), Britta Hammarbacken (c) och Kerstin Nilsson (s).

NORSTEDTS TRYCKERI STOCKHOLM 1978 780044